

Helena Elofsson  
Djurskyddschef

## Uppföljning av Jordbruksverkets djurskyddsstrategi

### Sammanfattning

Jordbruksverket beslutade 2020 en djurskyddsstrategi för att kunna arbeta strategiskt, långsiktigt och behovsstyrt med djurskyddsfrågor. Strategin fokuserar på efterlevnad av djurskyddsreglerna, utveckling för ökad djurvälstånd, produktion och lönsamhet samt på att vi på Jordbruksverket ska nå ut med våra budskap.

När det gäller efterlevnad har vi följt strategins ambitioner och genomfört ett antal insatser för att stärka efterlevnaden av djurskyddsreglerna och förstå orsaken till brister kopplade till reglerna. Vi har börjat arbeta med de problem vi ser vilket dels är en negativ utveckling i efterlevnaden av vissa regler, dels är att det görs för få offentliga kontroller av försöksdjur. Jordbruksverket behöver prioritera detta arbete de kommande åren.

Utvecklingen inom det internationella djurskyddsarbetet är positiv. Arbetet har fokuserat på frågor kring långa djurtransporter, djurskyddsmärkning, EU:s djurskyddslagstiftning och djurskydd internationellt. Det finns goda möjligheter till att stärka djurskyddet genom det arbete som vi bedriver tillsammans med Näringsdepartementet och internationella kollegor. Utvecklingen inom EU har krävt större arbetsinsatser från oss men eftersom detta har prioriterats följer vi strategins ambitioner på EU-området. På grund av arbete med ny djurhälsolagstiftning har vi däremot inte kunnat prioritera att utveckla och uppdatera våra djurskyddsföreskrifter. För att leva upp till strategins ambitioner att utveckla djurhållningen för en bättre djurvälstånd och en ökad och mer lönsam produktion, behöver detta prioriteras under de kommande fyra åren.

Strategins ambitioner på försöksdjursområdet uppfylls till stor del då 3R-centret har genomfört ett flertal aktiviteter som kan bidra till att ersätta, minska och förfinna djurförsök. Problem med det elektroniska ansökningssystemet för att ansöka om djurförsöksetiskt godkännande gör dock att vi inte fullt ut levt upp till strategins ambition att stödja och stärka den svenska forskningen. Vi vet vilka åtgärder som behöver vidtas och detta behöver prioriteras kommande år.

Strategins ambition att stärka vår tydlighet och nå ut med våra budskap har i stort levt upp till. Under det gångna året har vi prioriterat att vara med på möten med många olika aktörer, delta i webinarier och sprida budskap i många olika medier.

## 1.1 Bakgrund till strategin och denna uppföljning

Jordbruksverket beslutade i juni 2020 en djurskyddsstrategi för att kunna arbeta strategiskt, långsiktigt och behovsstyrt med djurskyddsfrågor. Strategin sträcker sig fram till år 2025 och är kopplad till flera av de olika målen i verksamhetsstrategin. Strategin tydliggör mer konkret vad verksamhetsstrategin betyder på djurskyddsområdet.

Djurskyddstrategin består av tre övergripande mål med ett antal fokusområden under varje mål. I denna uppföljning ser vi övergripande på vilka aktiviteter vi gjort kopplat till fokusområdena, hur utfallet av dessa blivit och vad vi utifrån strategin behöver fokusera på de kommande fyra åren. Uppföljningen är på en övergripande nivå och redogör endast för de stora dragen, den tar inte upp allt djurskyddsarbete som vi gjort under året. Bedömningarna om utfall och behov av framtida aktiviteter är gjorda utifrån målen med strategin.

## 1.2 Uppföljning utifrån djurskyddsstrategins mål

A. Djur i Sverige hålls och sköts enligt djurskyddslagstiftningen och kontrollen av den är verkningfull och likriktad

### A1. Förbättrad efterlevnad för ökad trovärdighet och bättre djurvälstånd.

**Sammanfattande läge:** Strategin anger att vi ska arbeta för ökad efterlevnad av reglerna så att brister förebyggs och åtgärdas. Ett antal aktiviteter har gjorts för detta under det gångna året men arbetet behöver fortsätta under de kommande fyra åren. Fokus behöver vara de områden där det finns en negativ utvecklingen i efterlevnaden av regler och på att fler offentliga kontroller görs av försöksdjur.

**Exempel på arbete som gjorts:**

- **Den årliga djurskyddsrapporten:** Rapporten har tillsammans med Länsstyrelserna bland annat fördjupat analysen av vad som är orsaken till problemen. Länsstyrelsens projektarbete kring rena nötkreatur har gett mycket information i frågan. Extra arbete har under året lagts på att analysera brister som rör regler kring hållande och skötsel av nötkreatur och även uppgifter från branschorganisationerna har samlats in för att stärka underlaget till analys. Totalt sett för kontroll av alla djurslag varierar utvecklingen när det gäller efterlevnad. När det gäller gris visar kontrollstatistiken att både mer analys av statistiken och mer åtgärder behöver göras under de kommande åren. Vi har tillsammans med Sveriges grisföretagare startat en arbetsgrupp som bland annat kommer se närmare på orsakerna bakom bristerna i djurskyddet för gris. Arbetsgruppens analys kommer att lyftas in i kommande rapport.

- **Arbete för bättre efterlevnad av djurskyddsreglerna:** Djurskyddsstrategins fokus på efterlevnad är bland annat resultatet av statistiken från djurskyddskontrollen som vi samlat in under de senaste åren. Denna visar att även om de flesta följer reglerna så finns det en alltför stor grupp som inte gör det. Detta uppmärksammades under det gångna året även i media. I samband med detta publicerade vi en debattartikel och hade ett rundabordssamtal med berörda branscher. Under samtalet tydliggjorde vi att vi bedömer att läget behöver förbättras och olika insatser diskuterades.

Branschen hade redan skapat vissa grupper för att fånga upp och åtgärda dessa problem men har efter detta möte även skapat djurslagsspecifika grupper för att arbeta med dessa frågor. Utvecklingsgruppen för gris har kommit längst och har haft flera möten där åtgärder på både kort och lång sikt har tagits fram. Ytterligare grupper för att stärka samsyn mellan bransch och berörda myndigheter är planerade.

Arbetet med att uppnå bättre regelefterlevnad genom djurslagsspecifika grupper har bara påbörjats behöver prioriteras under kommande år. Jordbruksverket behöver även följa upp arbetet i stort.

- **Djurskyddskontroll av försöksdjur:** Under året har vi bland annat fokuserat på att ta fram bättre verktyg för kontrollen i form av vägledning och på att föra dialog med länsstyrelsen om de utmaningar som finns i kontrollen av försöksdjur. Analysen av årets kontrollstatistik har fördjupats men fler djurskyddskontroller krävs för ett bättre underlag. Antalet kontroller har inte heller levt upp till det antal vi anger i våra föreskrifter. Detta är allvarligt och en arbetsgrupp har tillsatts för att vi tillsammans ska utveckla området och följa upp att tillräckligt många kontroller görs kommande år.

## **A2. Det goda kontrollmötet: kontrollen är verkningsfull, likriktad och accepterad.**

**Sammanfattande läge:** Arbetet har pågått under året men vissa uppgifter som dialogbesök hos länsstyrelserna har fått flyttas fram på grund av covid-19. Det är viktigt att detta startas upp så fort som möjligt och dialogbesök är planerade att genomföras hösten 2021. Arbetet i Rådet för djurskyddskontroll är viktigt och fungerar bra.

### **Exempel på arbete som gjorts:**

- **Rådet för djurskyddskontroll:** Möten har hållits regelbundet och under året har bland annat Länsstyrelsens rapport om rena nötkreatur och orsakerna till brister kring renhet lyfts i denna grupp. Gruppen har en samordnande funktion när det gäller djurskyddskontrollfrågorna och viktiga frågor för likriktning och samsyn tas upp i denna grupp. Detta är i linje med

strategins ambition att kontrollen ska vara verkningsfull, likriktad och accepterad.

- **Dialogbesök med länsstyrelse och näring:** För att få mer kunskap om förutsättningar, utmaningar och möjligheter i regionalt perspektiv har vi planerat in dialogbesök hos länsstyrelserna. Vid dessa vill vi få deras syn på verksamheten och djurskyddet i länet utifrån bland annat kontrollresultaten. En del av planeringsarbetet till flera av dialogbesöken hann utföras innan pandemin men själva besöken har varit tvungna att flyttas fram på grund av läget med covid-19. Att träffas fysiskt vid dialogen har bedömts viktigt och besöken är planerade att starta under hösten.

### **A3. Internationellt: Förbättrad efterlevnad inom EU för ökad svensk konkurrenskraft och bättre djurvelfärd i EU**

**Sammanfattande läge:** Det internationella djurskyddsarbetet har ökat under det senaste året och det har delvis berott på att Kommissionen har påbörjat en översyn av EU:s djurskyddslagstiftning. Fokus i vårt arbete har varit på frågor kring transport, djurskyddsmärkning, EU:s djurskyddslagstiftning och Världsoorganisationen för djurhälsa (OIE). Arbetet i stort och samarbetet med Näringsdepartementet och medlemmarna i Vuchgruppen (DK, DE, NL, BE och SE) har fungerat bra. Totalt sett är utveckling för djurskyddet inom EU mycket positiv och arbetet med detta helt i linje med strategins ambition att stärka djurskyddet inom EU.

#### **Exempel på arbete som gjorts:**

- **EU:s djurskyddslagstiftning ses över:** Sommaren 2020 påbörjade Kommissionen en översyn av EU:s totala djurskyddslagstiftning i syfte att göra djurhållningen inom EU mer hållbar. Detta har bland annat lett till att vi svarat på frågor kring svensk djurskyddslagstiftning och till att vi tillsammans med Vuchgruppen gett vår syn på hur EU:s djurskyddslagstiftning behöver stärkas.

Arbetet har fungerat bra men våra insatser kommer troligen behöva öka de kommande åren allteftersom Kommissionen tar fram förslag och underlag kring ny EU-lagstiftning på djurskyddsområdet. År 2023 är Sverige ordförande inom EU och detta kommer också att medföra extra arbete på djurskyddsområdet.

- **Djurskyddsmärkning:** Under året har Kommissionen påbörjat ett arbete med att ta fram förslag på en EU-gemensam djurskyddsmärkning. Detta för att bidra till ökat djurskydd, större öppenhet på marknaden, bättre valmöjligheter för konsumenter och rättvisare kompensation för

produktion på högre djurskyddsnivå. Denna fråga har diskuterats såväl inom Sverige som mellan medlemsstater på CVO nivå. Gemensamma rådslutsatser kring djurskyddsmärkningen togs fram under hösten 2020. Vår syn är att djurskyddsmärkning är positivt för att stärka djurskyddet inom EU och möjliggöra medvetna val för konsumenter. Det är dock avgörande hur märkningssystemet utformas för att de positiva effekterna ska kunna nås. Det utkast som nyligen tagits fram av undergruppen till EU:s djurskyddsplattform visar att Sverige har fått gehör för många av våra synpunkter. Det är viktigt att fortsätta se till att kriterierna för ett sådant märkningssystem gynnar ett högt djurskydd och de svenska intressena.

- **Långa djurtransporter:** Djurväl-färdsproblem vid långa transporter har diskuterats under flera år men under det gångna året har problemen lyfts fram extra på grund av ett antal incidenter vid djurtransporter. Sverige och några andra medlemsstater vill se en minskad export av levande djur, framförallt av slaktdjur. Diskussioner har förts på CVO-nivå men även i Europaparlamentets undersökningskommitté om djurtransporter (ANIT). Rådslutsatser har arbetats fram för sjötransport och kommer troligen beslutas under eller efter sommaren. Kommande år är det viktigt att vi fortsätter driva de svenska ståndpunkterna som bland annat innebär att vi inom EU ska transportera kött och avelsmaterial istället för levande djur, samt att förhållandena för djur som transporteras måste förbättras genom exempelvis kortare transporttider.
- **Världsorganisationen för djurhälsas (OIE)-kapitel om djurskyddsstandarder:** Under de senaste åren har OIE tagit fram ett kapitel med djurväl-färdsstandarder för hållande och skötsel av värphöns. Detta har diskuterats inom OIE under lång tid och EU har försökt höja kraven så att kapitalet inte accepterar oinredda burar. Under årets generalförsamling i OIE röstade EU emot att acceptera kapitlet och det gjorde även många andra delar av världen men av motsatt skäl, många vill se ett mindre strikt kapitel. Kapitlet accepterades därför inte och det är tydligt att EU och många andra delar av världen står lång ifrån varandra när det gäller hållning av höns. Inom EU diskuteras ett förbud mot att hålla höns i bur överhuvudtaget. Kommissionen har under året hanterat ett medborgarinitiativ med stöd av 1,4 miljoner EU medborgare som vill se ett förbud mot all djurhållning i bur när det gäller lantbrukets djur. Besked om vilka åtgärder Kommissionen föreslår är planerat under juni månad.

Insatserna vi gjort är i linje med strategins mål och det är viktigt att vi fortsätter arbetet med att stärka djurskyddet internationellt.

Mål B: Hållning och användning av djur utvecklas för ökad djurvälstånd, produktion och konkurrenskraft.

### **B1. Utveckla djurhållningen för att öka produktionen och lönsamheten på ett hållbart sätt, och B2. Utveckla djurhållningen för en bättre djurvälstånd.**

**Sammanfattande läge:** När det gäller utveckling så har vi utfört de regeringsuppdrag som vi fått och påbörjat en del olika utvecklingsarbeten som exempelvis för slakt och arbete i utvecklingsgrupp gris. Utifrån de uppdrag vi har från livsmedelsstrategin och de behov som finns utifrån den nya djurskyddslagen behöver vi dock utveckla och uppdatera våra föreskrifter på djurskyddsområdet. Denna del av strategin behöver prioriteras under de kommande fyra åren.

#### **Exempel på arbete som gjorts:**

- **Regeringsuppdrag:** Under året har två regeringsuppdrag på djurskyddsområdet gjorts och redovisats till Regeringskansliet. Det ena handlade om att analysera behovet av ytterligare djurskyddskrav vid utsättning av djur för jakt- och fiskeändamål. Vi fann att de flesta utsättningar görs på lämpligt sätt och enligt branschens riktlinjer. Själva utsättningen medför dock en djurskyddsrisk och att djuren kan fara illa om det inte görs på rätt sätt. Vi föreslog därför att en bestämmelse införs i djurskyddslagen i syfte att stärka djurskyddet vid utsättning.

Det andra uppdraget handlade om att utvärdera djurvälstånden vid träning i vilthägn. Vi kom fram till att det finns behov av att få träna hundar på vilt i vilthägn. Hur stressade djuren blir varierar beroende på hur hägnet och träningen utformas och om viltet har möjlighet att kontrollera sin situation. Vår slutsats var att träning, prov och anlagstest inte bör undantas från kraven i djurskyddslagen utan genomföras på ett sådant sätt att djurskyddslagens krav följs. Uppdragen bidrar till utveckling på området och vi har identifierat både utmaningar och områden som kräver mer vetenskaplig forskning.

- **Slakt och bedövningsmetoder:** Under året har koldioxidbedövning av gris diskuterats i olika sammanhang och vi fick den rapport vi uppdragit åt SLU att sammanställa åt oss. Rapporten gällde all relevant forskning kring bedövningsmetoder för gris och rapporten visar att det i dagsläget inte finns någon metod som helt saknar nackdelar utan alla bedövningsmetoder som finns och är godkända idag har för- och nackdelar. Rapporten visar också att koldioxidbedövning är i dagsläget en av de bästa metoder vi har för bedövning av gris och att mer forskning kring andra gaser behövs för att ersätta den. För närvarande pågår forskning kring exempelvis kvävgas

men denna forskning har inte kommit så långt att den kan användas praktiskt än.

På slaktområdet finns det ett stort behov av att se över gällande bestämmelser och vägledning, detta påtalas av bransch och berörda myndigheter. Arbetet har fått vänta på grund av det stora arbetet med djurhälsolagstiftningen men är planerat att påbörjas under 2021 och fortsätta under 2022. Vi behöver även under de kommande åren fortsätta följa utvecklingen och analysera möjligheten till användning av alternativa metoder till koldioxid- och elbedövning vid slakt.

- **Hållande av sugga och smågrisar i grisningsbox:** Länsstyrelsen och branschorganisationerna har under lång tid påtalat att nuvarande regleringar kring grisningsboxen inte fungerar fullt ut. Vi har därför initierat ett förarbete till föreskriftsarbetet och gett SLUs vetenskapliga råd för djurskydd ett uppdrag att se på relevant forskning gällande hållning av sugga och smågrisar som grund för vårt arbete. Förarbetet behöver utökas till att omfatta dialog med bransch och kontrollmyndigheter om hur den framtida grisningsboxen bör se ut. Eventuellt kan även utvecklingsgrupp gris vara en del av detta arbete.

#### Ytterligare behov:

- **Översyn av övriga föreskrifter på djurskyddsområdet:** Den nya djurskyddslagen trädde i kraft i 1 april 2019 och i samband med detta beslutade vi om alla 29 författningar med djurskyddsföreskrifter. Alla omedelbara ändringar som den nya lagen krävde genomförde vi men utifrån den nya lagens förtydliganden av äldre krav, och utifrån den senaste forskningen om djurs behov, finns det ett behov av att succesivt se över alla våra djurskyddsföreskrifter. Detta behov finns också utifrån det uppdrag vi har från livsmedelsstrategin att se till att våra regler bidrar till en ökad produktion och lönsamhet på ett hållbart sätt.

Arbetet med djurskyddsföreskrifterna har fått flyttas fram eftersom vi under 2019- 2021 har varit tvungna att göra om hela vår nationella djurhälsolagstiftning på grund av nya EU-regler. Om vi ska kunna leva upp till djurskyddsstrategins mål är det dock viktigt att arbetet med att se över djurskyddsföreskrifter påbörjas så snart som möjligt och att detta prioriteras under de kommande åren.

### B3. Ersätta, minska och förfina djurförsök, samt bidra till att svensk forskning stärks

**Sammanfattande läge:** 3R-centret och Nationella kommittén har genomfört ett flertal aktiviteter för att ersätta, minska och förfina djurförsök. Dessa insatser

motsvarar väl strategins ambitioner på försöksdjursområdet. Arbetet med försöksdjursfrågor i stort har dock tyngts av tekniska problem med det elektroniska ansökningssystemet för djurförsöksetiska godkännanden vilket har tagit mycket resurser. Ett förslag på lösning har tagits fram men för att fullfölja strategin krävs att det att detta prioriteras under de kommande åren.

#### **Exempel på arbete som gjorts:**

- **Hepans:** Under året har mycket resurser lagts på att hjälpa kunder och föra dialog om det digitala ansökningssystem som finns för att söka djurförsöksetiskt godkännanden, Hepans. Systemet är svårt att hantera och även instabilt vilket försöksdjursanvändarna påtalat. Ett förslag på en enklare och mer pålitlig lösning har tagits fram och arbete med denna behöver prioriteras under de kommande åren.
- **Det djurförsöksetiska godkännandet:** Under året har den djurförsöksetiska prövningen, våra blanketter och arbetet med nämnderna kritiserats och vi har fört dialog med olika parter i frågan. Det pågår extern forskning kring själva prövningen och på 3R-centret har ett arbete påbörjats om hur 3R-delen i ansökningsblanketten kan förbättras. Arbete har också påbörjats för att skapa en digital utbildning till nämndernas ledamöter. Arbetet kring den djurförsöksetiska prövningen behöver fortgå och prioriteras under de kommande åren för att leva upp till strategins ambition att minska, ersätta och förfina djurförsök samtidigt som svensk forskning stärks.
- **3R-centret:** Strategins ambitioner att främja en utveckling där djurförsöken ersätts, minskas och förfinas har på många sätt levts upp till genom 3R-centrets olika utbildningsaktiviteter och framtagande av råd och rekommendationer. Detta gäller exempelvis råd kring att hålla mushanar i grupp och märkning av fisk, men centret har också arrangerat flera kunskapshöjande webinarier och workshoppar. Arbetet är väl i linje med djurskyddsstrategin och bör fortsätta och utvecklas i enlighet med centrets planer.

#### **B4. Utveckla djurvälståndet för minskad antibiotikaanvändning.**

**Sammanfattande läge:** Denna åtgärd är nära kopplad till det förebyggande djurhälsoarbetet som det finns mer detaljer om i djurhälso- och smittskyddsstrategin. Under året har inga specifika djurskyddsinsatser gjorts i enbart detta syfte men allt djurskyddsarbete kan bidra till att minska behovet av att använda antibiotika.



## Mål C. Stärkt tydlighet och trygghet i djurskyddsarbetet.

### C1. Stärka tydligheten i vårt djurskyddsarbete.

**Sammanfattande läge:** Strategins ambition att stärka vår tydlighet i djurskyddsfrågor, nå ut med våra budskap och skapa goda förutsättningar för att arbeta tillsammans med andra parter inom området har följts under året. Vi har deltagit i ett stort antal webinarier, digitala konferenser och gett vår syn i olika medier. Vi har arbetat med tydliga budskap och nått ut i många frågor. Totalt sett följer vi strategins ambitioner på området.

#### Exempel på arbete som gjorts:

- **Webbinarier:** Under det gångna året har vi aktivt deltagit och framfört Jordbruksverkets syn i ett flertal webinarier på djurskyddsområdet. Detta gäller exempelvis digitala möten om koldioxidbedövning av gris, minkhållning, utvecklingen av djurskyddslagstiftningen, smuggelhundar, efterlevande av djurskyddsreglerna och den djurförsöksetiska prövningen.
- **Medier:** Vi har också varit aktiva i olika medier och figurerat frekvent i tidningar, radio, tv och sociala medier. Detta har exempelvis gällt koldioxidbedövning, slakt, minkhållning, smuggelhundar, djurförsök och avelsprogram för katt.

### C2. Stärka kompetensen, effektiviteten och tryggheten i djurskyddsarbetet.

**Sammanfattande läge:** Under året har många verksamheter på Jordbruksverket behövt delta i arbetet med ny djurhälsolagstiftning och bekämpning av fågelinfluensa vilket också har påverkat arbetet med djurskyddsfrågor. Kompetenshöjande insatser har gjorts bland annat när det gäller slakt- och transportfrågor. Vi följer strategins ambitioner men det är viktigt att fortsätta arbeta med att stärka vår egen kompetens och öka vår effektivitet och trygghet i djurskyddsarbetet.

I detta ärende har avdelningschefen Annett Kjellberg beslutat. Helena Elofsson har varit föredragande.

*Detta ärende har beslutats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.*